

RAPPORT

KOMMUNEN SOM NÆRINGSUTVIKLER I 2030

Forord

På oppdrag for Distriktsenteret har Menon Economics gitt innspill til hva som skal til for at en kommune blir oppfattet som en god næringsutviklerkommune i 2030. Dette notatet inneholder innspillene fra Menon Economics ved Anne Espelien.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker Distriktsenteret for et spennende oppdrag. Forfatteren står ansvarlig innholdet i rapporten.

Mars 2019

Anne Espelien
Prosjektleder
Menon Economics

Innhold

1.	DRIVERE SOM VIL PÅVIRKE NÆRINGSUTVIKLERROLLEN TIL DISTRIKTSKOMMUNER FREM MOT 2030	3
1.1.	Varehandelen digitaliseres og de fysiske butikkene dør	3
1.2.	Flest arbeidsplasser i kommunal lokal tjenesteyting	5
2.	DISTRIKTSKOMMUNEN SOM NÆRINGSUTVIKLER	10
3.	SAMSPILL MELLOM FYLKES- OG DISTRIKTSKOMMUNE	11
	Samspill i bruk av regionale næringsmidler:	11
	Samspill i offentlig regulering og tjenestetilbud	12
	Forenkling av hverdagen til bedriftene	12
4.	VEDLEGG	13

1. Drivere som vil påvirke næringsutviklerollen til distriktskommuner frem mot 2030

Vi har identifisert to drivere vi mener vil ha en særlig innvirkning på kommunenes næringsattraktivitet i frem mot 2030. Den første driveren er knyttet til den digitale revolusjonen som endrer samfunnet slik vi kjenner det i dag. Konsekvensene av digitaliseringen vil også gi konsekvenser for distriktskommunene. Den andre driveren er knyttet til at arbeidsplassene i distriktskommunene i hovedsak er innenfor offentlig lokal tjenesteproduksjon. Dette i kombinasjon med sentralitet og en stadig eldre befolkning i distriktskommuner setter fremtidig arbeidskraftbehov ytterligere under press. Hver driver påvirkes bredt av pågående og fremtidige samfunnsendringer.

1.1. Varehandelen digitaliseres og de fysiske butikkene dør

En viktig del av attraktiviteten i et distriktssamfunn er handel i sentrumskjernen. Et levende sentrum og sentrumsutvikling er trukket frem som et element som suksessfulle distriktskommuner er opptatt av og jobber aktivt med.¹ Det å tiltrekke seg nye butikker, øke handelen og tjenesteytende næringsliv er sentrumstiltak som går igjen som forklaringen for suksess for flere suksessfulle distriktskommuner.

Folk flytter fra distriktene til sentrale strøk: Handel og sentrumsutvikling henger tett sammen. Etablering av nye butikker og tilbud eller opprettholdelse av eksisterende tilbud fordrer at tilbudet benyttes av lokale og/eller tilreisende kunder. Befolkningsframskrivingene fra SSB for årene 2018-2040 viser at veksten i folketallet først og fremst vil komme i sentrale strøk, mens mange distriktskommuner får nedgang i folketallet. Sentraliseringen er særlig sterk blant unge voksne. Telemarksforskning påpeker i sin rapport at unge mennesker har et flyttemønster der de flytter fra periferi til sentrum. *Denne tendensen ser ikke ut til å være et resultat av økonomisk vekst eller arbeidsplassvekst, men snarere et resultat av de unges bostedspreferanser.*

Mindre steder med høy avfolkning står overfor en potensiell fremtid med tomme lokaler. Dette har allerede rammet mange lokalsamfunn, hvor butikkene som legges ned ikke erstattes av nye forretninger. Befolkningen på mindre steder blir eldre og færre og har ikke kundegrnlag for å drive med nærings- eller handelsvirksomhet.

Økt netthandel gir butikkdød og endringer i retailbransjen generelt: En økende andel av nordmenns varekjøp tilfaller nettbutikker og vi har lenge sett konturene av en utvikling mot færre fysiske butikker. Denne utviklingen er allerede fremtredende i USA og retail som bransje går gjennom en alvorlig strukturell endring i de fleste geografiske markedene. DIBS' e-handelsekspert Patrik Müller, som er ekspert på USA, påpeker at prognoser for USA viser at opptil 9 000 fysiske butikker må stenge dørene i løpet av det neste året. Og i løpet av sju år vil en firedel av alle amerikanske kjøpesentre være stengt. Rett og slett fordi forbrukerne foretrekker å kjøpe sine varer på nettet.²

Her i Norge ser vi samme fenomen, med flere konkurser blant godt etablerte kjeder. Konkursene til Moods of Norway, Toys R Us, Rafens og Nille er typiske eksempler av dette fenomenet. Samtidig med dette har netthandelen opplevd en eksplosiv vekst de siste årene og stadig flere handler på nett.

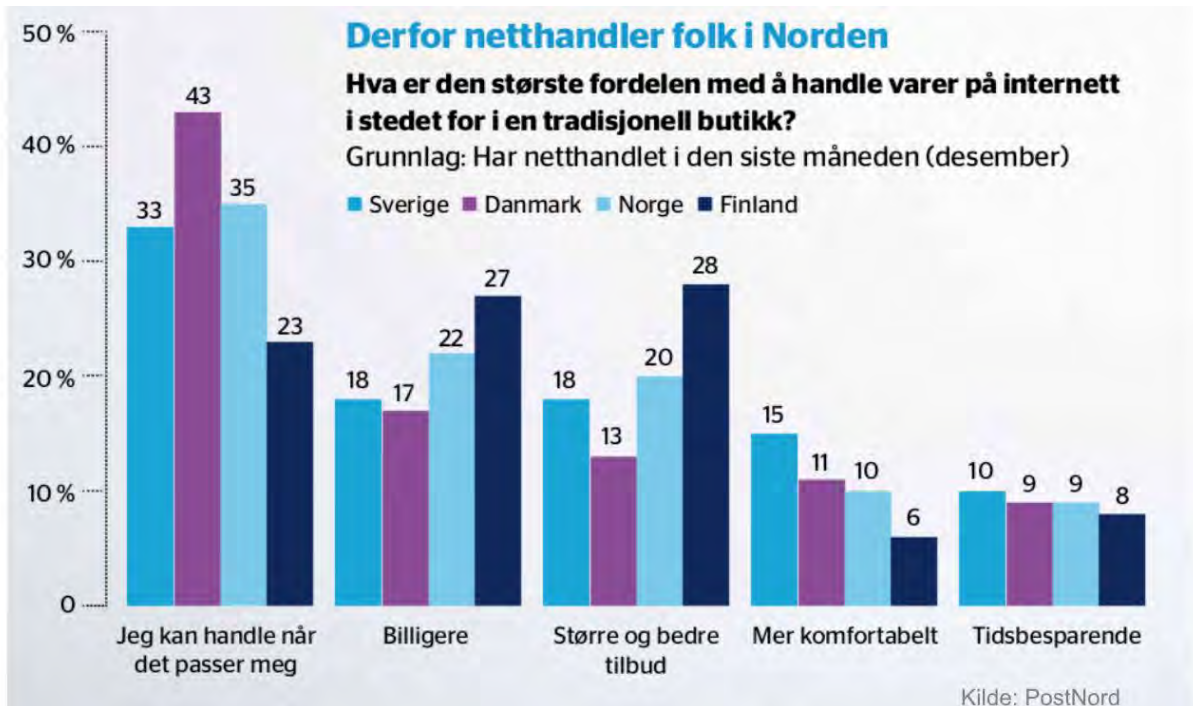
¹ Telemarksforskning TF-rapport nr. 442 2018. Knut Vareide, Solveig Svardal, Hanna Nyborg Storm og Sondre Groven.

² NORSK E-HANDEL ALT DU TRENGER Å VITE OM E-HANDEL I NORGE 2017. DIBS by nets

Netthandelsrapporten fra DIBS viser til at i 2017 kommer nordmenn til å handle på nettet for totalt 105,1 milliarder kroner. Det er en økning på 16 prosent sammenlignet med 2016, da den totale omsetningen var 90,6 milliarder kroner.

PostNord følger utviklingen i netthandelen tett i hele Norden. Siden netthandel skaper aktivitet for PostNord er dette av særlig interesse for dem. Det at kunden kan handle når det passer kunden er den viktigste årsaken til at folk i Norden velger netthandel, av de som faktisk har handlet på nettet. Netthandlere i Finland oppgir større og bedre tilbud og billigere varer som de viktigste grunnene til at de handler på nett fremfor butikk.

Figur 1-1: Derfor netthandler folk i Norden. Kilde: PostNord

Billigere priser og bedre tilbud har satt i gang en ytterligere konsekvens, nemlig lekkasje av handel til utlandet. Den har økt med 225 prosent i perioden 2011-2016 og fortsetter å vokse.³

Jakten på lavere priser og bedre utvalg er dog ikke et særnorsk fenomen. Samme tendens ser vi i resten av Europa. Det nye regulatoriske landskapet [som forbyr geo-blocking i Europa](#), altså å tilby ulike priser for samme produkt i ulike land på en nettside som tilhører den samme leverandøren, vil mest sannsynligvis styrke dette fenomenet.⁴

Vi blir stadig mer digitale, noe som påvirker hvordan vi lever og hva vi bruker tiden vår på: Kombinasjonen av hjemmePC og smarttelefonen har gjort at hvilken som helst vare og butikk er med oss overalt hvor vi er. Selv om netthandel fortsatt utgjør en liten andel av totalsummen er veksten sterk og konsekvensene kan fort bli dramatiske hvis veksten fortsetter over lang tid med samme fart. Om femten år kan 30 prosent av all handel foregå via nettet. Det er særlig tre drivere for denne omveltningen: Netthandel er tidsbesparende, byr på større og bedre tilbud, og tilbyr i mange tilfeller billigere priser. Forbrukeren kan faktisk enkelt lete etter nettbutikken som leverer den søkte varen til lavest pris, enten selv eller ved hjelp av roboter som [prisjakt.no](#).

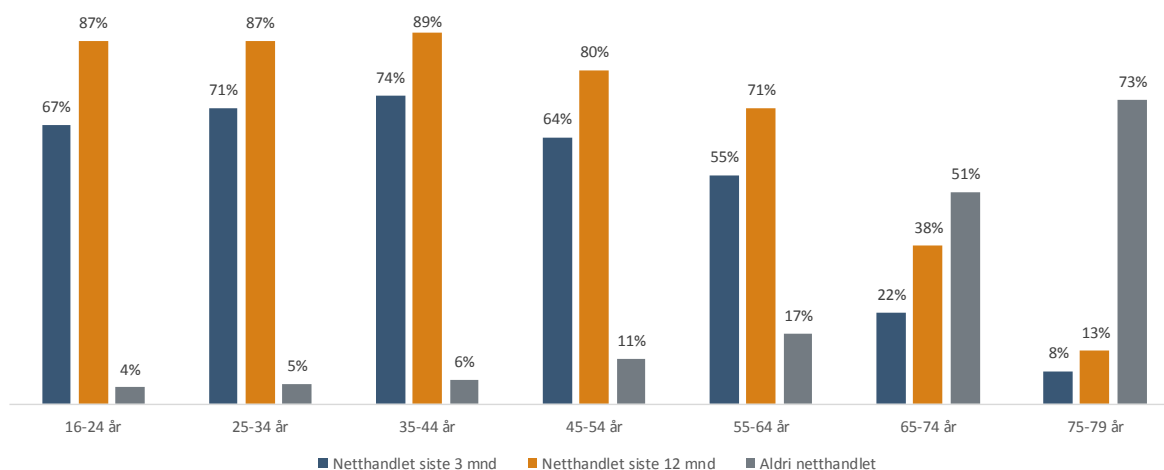
³ Kilde: Virke

⁴ Kilde: Intels ved Salvador Baille

Den digitale utviklingen har endret atferden til den norske befolkningen. Nye digitale tjenester og tilbud har ført til at vi benytter stadig mer tid på massemedier. I 1991 benyttet vi i snitt 5,6 timer på massemedier en gjennomsnittsdag. I 2017 har dette økt til nesten åtte timer. Dette betyr at vi i løpet av et kvart århundre i snitt bruker 2,3 timer mer på massemedier en gjennomsnittsdag – det vil si en økning på drøye 40 prosent ifølge Statistisk Sentralbyrå.

Selv om det er størst andel yngre som handler på nett er netthandel er utbredt i alle aldersgrupper. Selv den eldste delen av befolkningen handler varer på nett.

Figur 1-2: Andel av befolkningen som handler på nett, etter alder. Kilde: SSB

Den digitale revolusjonen endrer samfunnet slik vi kjenner det i dag og dette vil påvirke distriktskommunenes rolle som næringsutvikler.

Utfordringer: Økte digitale ferdigheter blant befolkningen og økt bruk av netthandel kan gi utfordringer for butikkoverlevelse i distriktene. Utflytting av yngre folk forsterker effekten. Det blir både færre som handler i de lokale butikkene i en distriktskommune og det blir færre igjen som kan drive og eie butikkene.

Muligheter: Samtidig gir økt netthandel og digitale ferdigheter i befolkningen muligheter som kan utvikles i distriktskommuner. Når nettet er det nye kjøpesenteret og lokalitet har mistet sin hovedrolle til netthandel gir dette nye muligheter i distriktskommuner. Når lokaliteten til fremtidens butikker blir mer løsrevet fra sted kan disse arbeidsplassene søkes å etableres i distriktskommuner.

I samspill med næringslivet og innbyggere kan distriktskommunen legge til rette for etablering av netthandelsvirksomhet. Et slik arbeid kan med hensikt gjøres i samarbeid med flere kommuner og fylkeskommunen. Gjennom satsning på felles distribusjonskanaler kan disse serve nærliggende kommuner.

1.2. Flest arbeidsplasser i kommunal lokal tjenesteyting

De fleste steder har ambisjoner om å vokse. Det handler både om å være attraktiv for nye innbyggere, og å tiltrekke seg næringsliv og arbeidsplasser. En region i vekst gir signaler om at man er attraktiv og at det skapes nye muligheter. Næringslivet antas å være den viktigste faktoren for regioners vekst. Næringslivets sammensetning og egenskaper gjenspeiler gjerne stedets kultur, attraktivitet for nytt næringsliv og ny arbeidskraft og regionens evne til å utnytte og videreutvikle de ressursene denne har til rådighet.

En viktig faktor for å hindre fraflytting fra distriktskommuner er tilgang til arbeidsplasser. Kommunens rolle som næringsutvikler kan påvirke utviklingen av arbeidsplasser gjennom å legge til rette for etablering av nye bedrifter eller for utvidelser i etablerte foretak.

Hvor viktig er næringslivet for kommunens vekst? Studier av ulike sektorens betydning for verdiskaping og sysselsetting i kommuner er studert gjennom rapporten Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst (Skogstrøm med flere, Menonpublikasjon nr. 3/2015). Analysene fra prosjektet tyder på at høy økonomisk vekst henger tett sammen med høy vekst i den delen av næringslivet som eksporterer varer og tjenester ut av kommunen. Vekst i næringer som retter seg mot det lokale markedet ser ut til å ha en svak sammenheng med økonomisk vekst, mens aktiviteten i kommunal sektor ikke ser ut til å variere med økonomisk vekst. Det er viktig å påpeke at vi ikke har identifisert et klart årsaksforhold, men en sterk sammenheng mellom vekst i forskjellige sektorer og total vekst. Når det er sagt ligger det viktig kunnskap i det faktum at vekst i privat eksporterende næringsliv vokser raskt i rasktvoksende kommuner, nemlig at sysselsetningsvekst ser ut til å ha forskjellig avkastning i forskjellige sektorer.⁵

En kommunes arbeid med næringsutvikling må ta utgangspunkt i nærings sammensetningen og hvilke muligheter som dette bildet gir. Tabellene under viser verdiskaping og sysselsetting i 2010 og 2014 fordelt på sektorer og sentralitet.

Figur 1-3: Verdiskaping og sysselsetting fordelt på år, sektorer og sentralitet. Kilde: Menon/SSB. Kommunefordelt nasjonalregnskap KNR (2019)

Sysselsetting fordelt på årstall, sektorer og sentralitet					Verdiskaping fordelt på årstall, sektorer og sentralitet				
	2010 PE	PL	OE	OL		2010 PE	PL	OE	OL
A1	24 %	47 %	15 %	14 %	A1	33 %	41 %	14 %	11 %
A2	31 %	40 %	12 %	17 %	A2	41 %	34 %	11 %	14 %
B1	23 %	43 %	13 %	20 %	B1	33 %	37 %	12 %	18 %
B2	24 %	42 %	10 %	24 %	B2	34 %	36 %	11 %	20 %
C1	25 %	38 %	11 %	26 %	C1	36 %	31 %	11 %	22 %
C2	26 %	35 %	13 %	26 %	C2	36 %	27 %	13 %	24 %
D1	28 %	36 %	6 %	29 %	D1	40 %	29 %	7 %	24 %
D2	31 %	32 %	6 %	31 %	D2	52 %	21 %	6 %	21 %
E1	24 %	32 %	7 %	37 %	E1	42 %	23 %	7 %	28 %
E2	34 %	23 %	3 %	40 %	E2	58 %	14 %	2 %	25 %

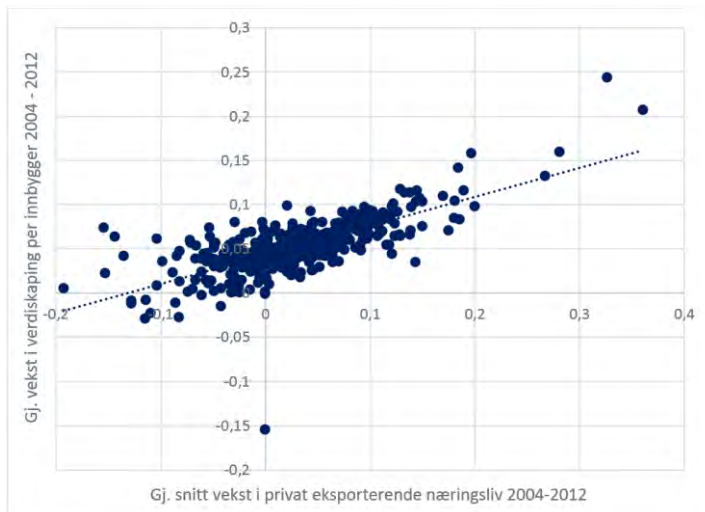
2014 PE					2014 PE						
	PL	OE	OL		PL	OE	OL		PL	OE	OL
A1	24 %	47 %	14 %	15 %	A1	32 %	42 %	15 %	11 %		
A2	31 %	40 %	12 %	18 %	A2	42 %	33 %	11 %	14 %		
B1	24 %	43 %	12 %	21 %	B1	31 %	37 %	14 %	18 %		
B2	25 %	42 %	10 %	23 %	B2	32 %	36 %	11 %	21 %		
C1	25 %	38 %	11 %	27 %	C1	35 %	31 %	11 %	22 %		
C2	23 %	33 %	13 %	30 %	C2	38 %	27 %	13 %	22 %		
D1	29 %	35 %	6 %	30 %	D1	37 %	30 %	8 %	25 %		
D2	32 %	29 %	6 %	32 %	D2	50 %	23 %	7 %	21 %		
E1	24 %	31 %	7 %	38 %	E1	40 %	23 %	8 %	29 %		
E2	33 %	22 %	3 %	42 %	E2	59 %	15 %	2 %	24 %		

Vi kan lese følgende fra tabellen:

⁵ Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst (Skogstrøm med flere, Menon-publikasjon nr. 3/2015).

Privat eksporterende næringsliv er viktig for sysselsetting og verdiskaping i distriktskommuner: Sysselsetting i privat eksporterende næringsliv er vesentlig viktigere i distriktskommuner enn i sentrale strøk. Tilsvarende er bedriftenes bidrag til verdiskaping viktigst fra privat eksporterende næringsliv enn fra de andre sektorene i distriktene. Figuren under viser sammenhengen mellom vekst i verdiskaping per innbygger og vekst i privat eksporterende næringsliv. Her understrekes viktigheten av denne typen arbeidsplasser i en kommune. Kommuner med sterk vekst i verdiskaping per innbygger har også sterk vekst i eksporterende næringsliv.

Figur 1-4: Vekst i verdiskaping per innbygger mot vekst i verdiskaping i privat eksporterende næringsliv. Kilde: Menon (2015)

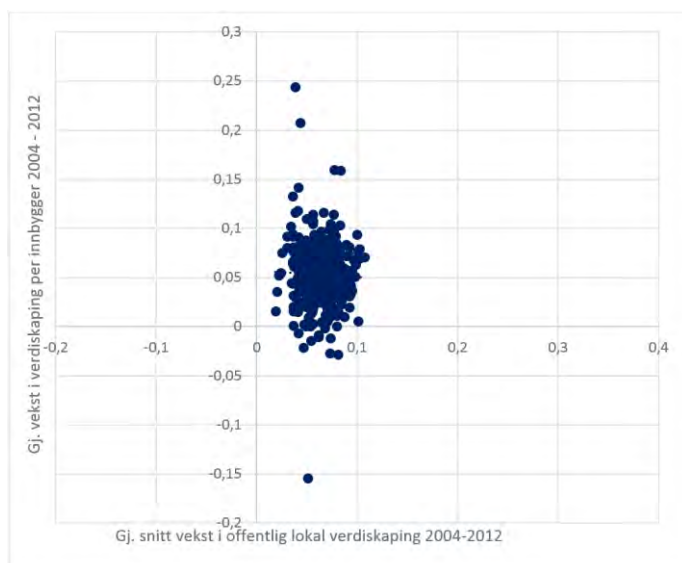

Offentlig lokalt næringsliv er en viktigst arbeidsplass i distriktskommunene De fleste i distriktene jobber i offentlig lokal tjenesteyting. Dette er en sektor med lav verdiskaping. Sektorens relative betydning for sysselsetting er vesentlig viktigere i distriktene enn i sentrale strøk. Ifølge studien Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst er det ingen sammenheng mellom vekst i verdiskaping og vekst i offentlig lokal sektor.

Få arbeidsplasser og lav verdiskaping innen offentlige eksporterende arbeidsplasser i distriktskommunene: Andelen arbeidsplasser i offentlige eksporterende sektor er svært lav i distriktskommunene. Dette poenget trekkes også frem av distriktskommunene som ble studert gjennom Suksessfulle distriktskommuner. Flere påpeker at sentraliseringen av statlige arbeidsplasser har blitt sterkere de siste årene og at dette har bidratt til en klar forverring av de strukturelle betingelsene for vekst i distriktskommunene. Sammenhengen mellom økonomisk vekst i kommuner og vekst i offentlige eksporterende virksomheter er svakt negativ ifølge studien Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst.

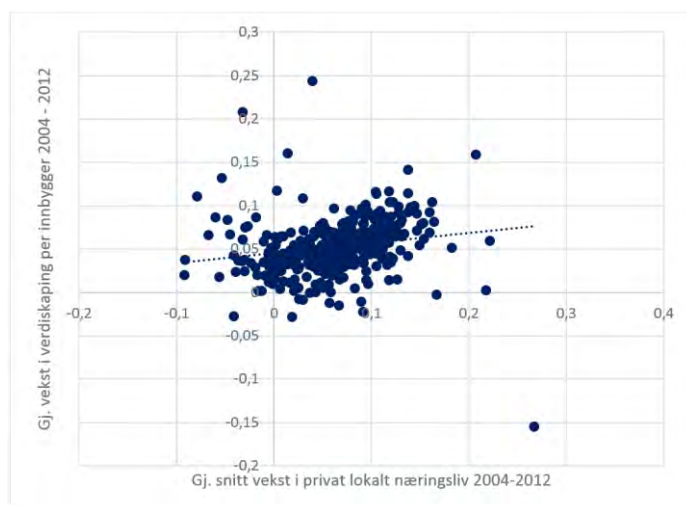

Figur 1-5: Vekst i verdiskaping per innbygger mot vekst i verdiskaping i offentlige lokale virksomheter: Kilde: Menon (2015)

Rundt 20 prosent av arbeidsplassene i distriktene er knyttet til produksjon av varer og tjenester: Produksjon av varer og tjenester som konsumeres lokalt utgjør rundt 20 prosent av arbeidsplassene i distriktene. Dette er arbeidsplasser som står under press ved butikkdød. Det er en viss sammenheng mellom økonomisk vekst og vekst i privat lokalt næringsliv.⁶

Figur 1-6: Vekst i verdiskaping per innbygger mot vekst i verdiskaping i privat lokalt næringsliv: Kilde: Menon (2015)

Rivalisering mellom kommuner hvem som skal produsere tjenester til offentlig lokal sektor

Utfordringer: Det at det er klart flest arbeidsplasser i offentlige lokal sektor i distriktskommunene gir implikasjoner for kommunes rolle som næringsutvikler. Kommunen som arbeidsgiver er sterkt knyttet opp mot innbyggerantallet i en kommune. Endrede behov vil implisitt endre behovet for arbeidskraft, i tillegg til at arbeidsstyrken som skal utføre oppgavene reduseres. Dette setter også press på tilgangen til arbeidskraft i eksisterende og nytt næringsliv.

⁶ Samspill mellom by og omland som kilde til økonomisk vekst (Skogstrøm med flere, Menonpublikasjon nr. 3/2015).

Muligheter: Vi har tidligere sett at privat eksporterende næringsliv bidrar til verdiskaping i distriktskommuner. Det å utvikle denne typen arbeidsplasser synes viktig. Eksempelet med netthandelsetableringer er et slikt eksempel. Det å aktivt støtte næringslivsetableringer som kan selge til kunder utenfor regionen er noe som bør prioriteres.

2. Distriktskommunen som næringsutvikler

Distriktskommunes rolle som næringsutvikler er stadig i endring. Nærings- og samfunnsutviklingen henger tett sammen og kan ikke løses uavhengig av hverandre. Rollen som næringsutvikler i dag fordrer et tett samarbeid mellom kommunen og næringslivet. Det er grunn til å tro at denne tette koblingen vil forsterke seg frem mot 2030. Selv om mye er likt utfører kommunene sin rolle som næringsutvikler forskjellig. Vi tror kjennetegnene ved de distriktskommunene som lykkes best i rollen som næringsutvikler er som følger:

En kommune som lytter til og har aktiv dialog med næringslivet: Dette er en rolle som kjennetegner næringsutvikling i mange kommuner i dag. Samtidig tror vi at rollen kommer til å bli enda viktigere fremover. En kommune som kjennetegnes som en god næringsutvikler har en bred dialog med næringslivet og ser alle beslutninger og næringsstrategier i sammenheng. En erkjennelse av at avgjørelser kan påvirke det totale næringslivet er noe som kommunene enda mer enn før må ta inn over seg. Det å få til satsninger som bygger på hverandre og ikke motvirker hverandre synes som noen som kjennetegner den gode næringsutviklerkommunen. En særlig utfordring i dette samspillet er det å måtte si nei til initiativ. Et argument for å måtte si nei er at det gir unødvendig konkurranse til eksisterende næringsliv eller at etableringen legger føringer for videre utvikling av annet næringsliv.

En kommune som planlegger i forkant av næringslivsetableringer: I flere distriktskommuner er ikke plass en så stor utfordring som i sentrale strøk. Er det noen som ønsker å etablere en bedrift er det stort sett både ledige lokaler og arealer. Vi tror de kommunene som oppfattes som næringsvennlige kommuner i 2030 er de som tar et ytterligere aktivt eierskap til utnyttelse av arealer og hvilket næringsliv de ønsker skal etablere seg. Det å ligge i forkant er noe vi tror blir enda viktigere i fremtiden enn det er i dag. Arbeidskraften er en knapp ressurs i mange kommuner og mye tyder på at denne settes ytterligere under press i 2030. Blir arbeidskraft en knapp ressurs må dette tas med som risikofaktor for næringslivsutviklingen gjennom at etablert næringsliv kan falle fra i fremtiden. Det å planlegge for en helhetlig bærekraftig utvikling med høy robusthet også ved fremtidige endringer i arbeidslivet synes relevant.

I det å planlegge i forkant av næringslivsetableringer omfatter også at kommunen aktivt går inn for å tilrettelegge for etableringer før disse faktisk skjer. Det å legge til rette for bedriftsetableringer før det finnes en reell kandidat medfører økte utgifter og arbeid for kommunen, men kan føre til at de oppfattes som attraktive den dagen en bedrift skal vurdere lokalisering.

En annen konsekvens av å planlegge i forkant kan være at bedrifter flytter fra en kommune til en annen. Dette gir ingen økt effekt på næringslivsvekst totalt sett, men kan utgjøre en viktig forskjell mellom kommuner som oppfattes som næringsvennlige og de som ikke gjør det.

En kommune som setter fokus på næringsutvikling og entreprenørskap: I små kommuner med knappe ressurser kan det å sette av tid til ikke lovpålagte oppgaver være vanskelig. Det som kjennetegner en næringsvennlig kommune i 2030 er dedikerte ressurser som jobber med næringsutvikling og bedriftsetableringer. Samfunns- og næringsutvikling henger tett sammen og næringsressursen jobber tett med å få tatt i bruk den kompetansen som finnes i lokalsamfunnet og å tiltrekke seg kompetanse som trengs for å realisere næringsutvikling.

3. Samspill mellom fylkes- og distriktskommune

Det siste vi skal se på er hvordan fylkeskommunen og distriktskommunene kan spille på lag og hvordan nasjonal politikk kan bidra til å ruste og styrke distriktskommunene i næringsutviklerrollen. Økt samspill må ta utgangspunkt i felles tangeringspunkter mellom kommuner og fylkeskommuner.

Samspill i bruk av regionale næringsmidler: Et felles innsatsområde på tvers av distriktskommuner og fylker er regionale næringsutviklingsmidler (post 13.50). Midlene støtter opp under utvikling av næringsliv og arbeidsplasser og skal bidra til oppnåelse av regionalpolitiske målsettinger for næringsutvikling, midlene kan derigjennom benyttes til å løse særskilte utfordringer i og på tvers av kommuner. Kommunale grunnlagsinvesteringer legger til rette for at bedrifter skal kunne etablere seg eller opprettholde drift og er derav viktig for å beholde arbeidsplasser og skape rom for ytterligere vekst.

På oppdrag for Næringssetaten i Troms fylkeskommune evaluerte Menon i 2017 effekter av kommunale grunnlagsinvesteringer i havn og næringsarealer i Troms. Målet med oppdraget var å kartlegge effekter av investeringene som var blitt gjennomført. I tillegg så vi på i hvilken grad prosjektene støttet opp om nasjonale mål for distriktsutvikling og om de støttet opp om å løse særskilte utfordringer i Troms.

Den viktigste konklusjonen fra studien var. **Investeringene bidrar i størst grad til opprettholdelse av arbeidsplasser, det skapes svært få nye arbeidsplasser**

Nyetablering: Relativt små effekter på nyetablering: omkring 200 arbeidsplasser påvirket

- 2/3 har lav eller ingen effekt, mens 1/3 har høy effekt
- Av prosjektene med høy effekt var dette prosjekter som fikk relativt lave tilskudd av fylkeskommunen (står bak 10 prosent av totale tilskudd)

Ytterligere vekst: Prosjektene har i begrenset grad ført til ytterligere vekst i bedriftene (50 arbeidsplasser)

- Evaluatør finner kun høy effekt når det gjelder vekst antall ansatte i bedriftene for hvert fjerde prosjekt

Overlevelsessevne: Prosjektene har vært viktig for styrke overlevelsesraten i etablert næringsliv (1000 arbeidsplasser)

- 80 prosent av prosjektene er definert med høy effekt på overlevelsesraten
- Mange av prosjektene er rettet inn mot enkeltbedrifter som er viktige for kommunen
- Investeringer i fysisk infrastruktur som brukes av næringsaktører er per definisjon viktig for å styrke overlevelsesraten

Vi satte følgende spørsmålsteg ved bruken av midlene i evalueringen:

Er det viktig og riktig å støtte enkeltbedrifter? Evaluatør har spurt seg selv om investeringene støtter opp om enkeltbedrifters overlevelsessevne og i mindre grad bidrar til å nå et bredt sett av distriktspolitiske målsettinger. Når man ser bort fra at prosjektene varierer enormt, er mange av dem lokalisert i kommuner med små næringsmiljøer. Alle arbeidsplasser er dermed viktige. Støtten er ofte rettet inn mot enkeltbedrifter og bidrar da til å styrke overlevelsesevnen i etablert næringsliv. Videre ser man at prosjektene i varierende grad bidrar til å løse andre regionalpolitiske målsettinger.

Bidrar investeringene til oppbygging av konkurrerende kapasitet? Investeringene benyttes i hovedsak til å gjøre allerede etablerte arealer mer attraktive og funksjonelle for bedriftsetableringer. Tildelingene skjer som følge av søknader fra kommunene. Evaluatør er usikker på om det gjennomføres helhetlige vurderinger av tildelingene

sett i lys av behovet til regionen totalt og til nasjonale behov. Evaluatør har fått tilbakemeldinger gjennom intervjurunden at enkelte investeringer har bidratt til oppbygging av konkurrerende kapasitet som har tatt over aktivitet fra andre områder. Det var ikke ressurser i oppdraget til å avdekke hvordan dette påvirker bruken av tilsvarende arealer i umiddelbar nærhet til gjennomførte investeringer.

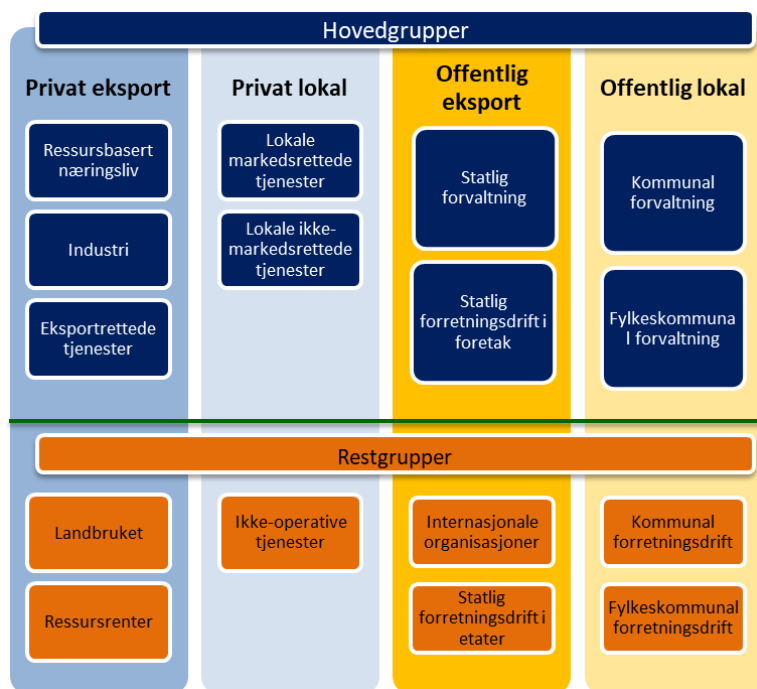
Samspill i offentlig regulering og tjenestetilbud: Denne formen for samspill dekker det offentliges samarbeid over kommunegrensene om produksjon og tilbud av offentlige tjenester som helsetjenester, kollektivtransport, renovasjon, vann og avløp, kultur og undervisning. Her vil interkommunalt samarbeid, samkjøring av planarbeid og regionalt næringssamarbeid spille en vesentlig rolle.

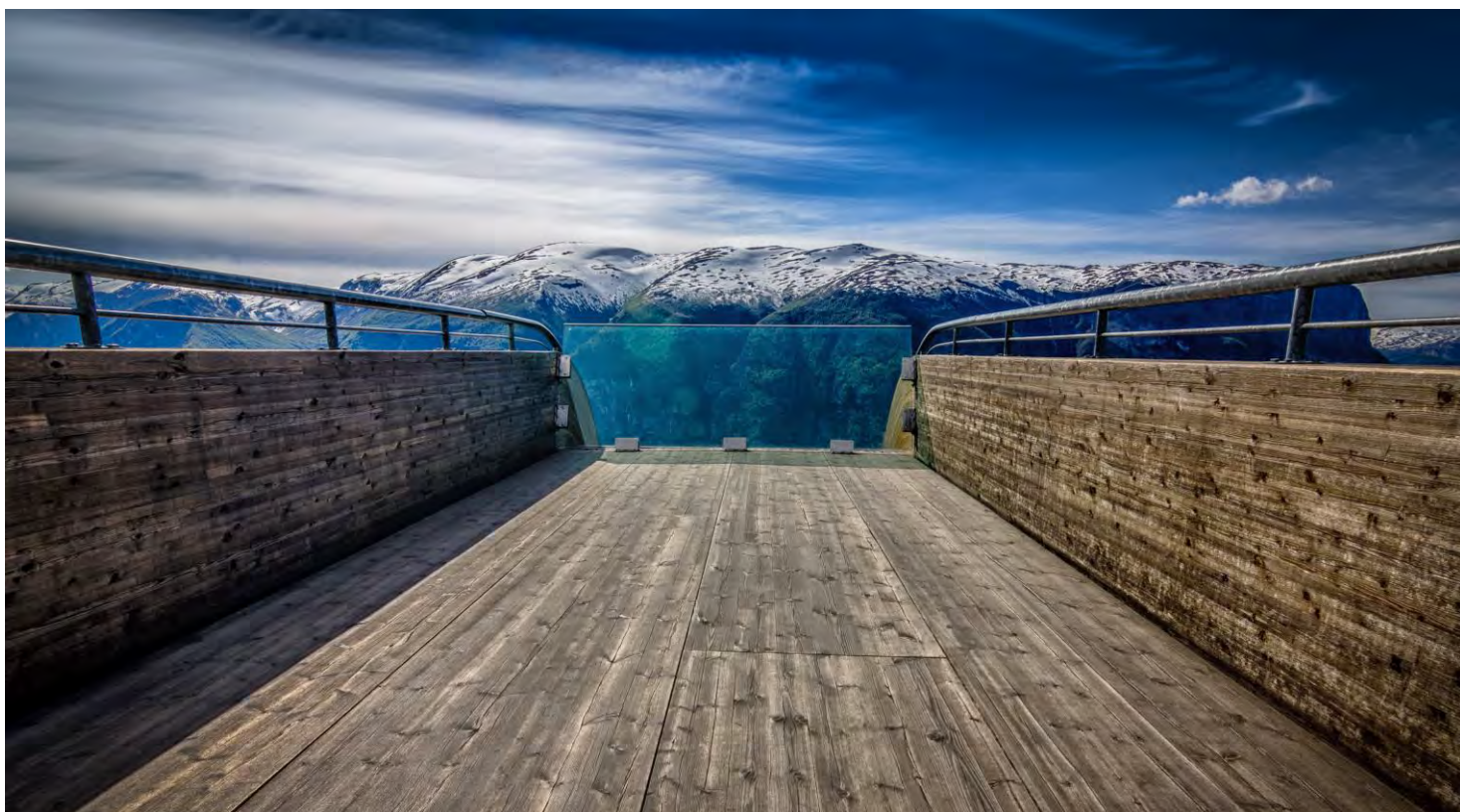
Få og små byer, som ligger langt fra hverandre vil kreve en felles satsning og innsats når flere eldre påvirker tilgangen til arbeidskraft. Dette kan være en særlig utfordring for distriktskommuner. Selv om dette er noe som det jobbes allerede med kan det bli behov for ytterligere samarbeid på tvers av kommuner og fylkeskommuner.

Forenkling av hverdagen til bedriftene: Mange bedrifter benytter mye tid på søknader og rapporteringer til det offentlige som stjeler tid og ressurser fra daglig drift. Den næringsvennlige kommunen i 2030 jobber tett sammen med næringslivet og myndigheter om forenkling av rapporteringssystemer. Det å ta et aktivt grep om effektivisering av offentlig rapportering på vegne av næringslivet kan frigjøre bedriftenes tid til kjernevirksomhet og således påvirke produktiviteten i næringslivet totalt sett.

4. Vedlegg

Tabellen under viser næringsinndelingen som ligger til grunn for sektorene benyttet i rapporten.

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter.

Vi er et medarbeidereiet konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked.

Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no